

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR DİZİNİ.....	11
GİRİŞ.....	13

BİRİNCİ BÖLÜM YARGILAMA GİDERLERİNİN TANIMI VE KAPSAMI

I. Yargılama Giderleri Kavramı	17
II. Yargılama Giderleri ile Hak Arama Özgürlüğü Arasındaki İlişki	24
A. Genel Olarak	24
B. Bir Sosyal Devlette Yargılama Giderleri Alınmasının Gerekip Gerekmediği Sorunu	25
C. Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Yargılama Giderleri Müessesesi	29
III. Yargılama Harçları.....	38
A. Genel Olarak Harç Kavramı.....	38
B. Başvurma Harcı.....	49
C. Celse Harcı	62
D. Karar ve İlam Harcı	66
E. Keşif Harcı.....	80
F. Kanun Yolu Harçları	83
G. Suret Harçları.....	88
H. Yargılama Harçlarından İstisna ve Muafiyetler	91
I. Vergi Yargılamasında Harçlar.....	100
IV. Yargılama Masrafları.....	107
A. Genel Olarak.....	107
B. Tebliğ ve Posta Giderleri.....	109
C. Keşif Giderleri	112
D. Bilirkişiye Ödenen Ücret ve Giderler	114

E. Diğer Yargılama Masrafları	117
V. Karşı Vekâlet Ücreti	118
A. Genel Olarak.....	118
B. Avukatlık Asgari Ücret Tarifeleri.....	122
C. Karşı Vekâlet Ücretinin Kimin Adına Hükmedileceği Sorunu.....	132
D. Karşı Vekâlet Ücretinin Kime Ait Olacağı Sorunu	134
E. İdari Kurum ve Kuruluşların Adli ile İdari Davalarda Temsili	140
F. Karşı Vekâlet Ücretine İlişkin Uygulamada Karşılaşılan Bazı Sorunlar	145

İKİNCİ BÖLÜM YARGILAMA GİDERLERİNDEN YÜKÜMLÜLÜK VE SORUMLULUK

I. Yargılama Giderlerinden Yükümlülük	159
A. Genel Olarak.....	159
B. Yargılama Giderlerinin Peşin Olarak Ödenmesi Kuralı	160
II. Yargılama Giderlerinden Sorumluluk	177
A. Genel Olarak.....	177
B. Yargılama Giderlerinin Davada Haksız Çıkan Tarafa Yükletilmesi Kuralı	178
C. Yargılama Harçlarından Muaf Olan İdarelerin Dava Açması ya da Bu İdarelere Karşı Dava Açılması Halinde Yargılama Giderlerine Hükmedilmesi	198
D. Yargılama Giderlerinin Davada Haksız Çıkan Tarafa Yükletilmesi Kuralının İstisnaları	202
E. İYUK'un 15. Maddesi Uyarınca İlk İnceleme Üzerine Verilen Kararlarda Yargılama Giderlerinden Sorumluluk	205
F. Davanın Konusuz Kalması Nedeniyle Karar Verilmesine Yer Olmadığı Şeklinde Hüküm Kurulan Davalarda Yargılama Giderlerinden Sorumluluk	214
G. Davanın Açılmamış Sayılmasına Karar Verilmesi Gereken Hallerde Yargılama Giderlerinden Sorumluluk	222
H. Davaya Son Veren Usul İşlemlerinde Yargılama Giderlerinden Sorumluluk.....	226
I. Diğer Bazı Özel Durumlarda Yargılama Giderlerinden Sorumluluk	231

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 233

KAYNAKLAR 237

KISALTMALAR DİZİNİ

AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AK	: 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BİM	: Bölge İdare Mahkemesi
bkz	: Bakınız
C	: Cilt
E	: Esas Numarası
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kurulu
İDDK	: Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu
İYUK	: 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
HK	: 492 Sayılı Harçlar Kanunu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK	: Hâkimler ve Savcılar Kurulu
K	: Karar Numarası
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KT	: Karar Tarihi
KVYO	: Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar
md	: Madde
No	: Numara
S	: Sayı
s	: Sayfa
s.e.t	: Son Erişim Tarihi
ss	: İlk ve Son Sayfa Aralığı
Tarife	: 492 sayılı Harçlar Kanunu'na Ekli (1) Sayılı Tarife
TK	: 7201 Sayılı Tebligat Kanunu

GİRİŞ

Yargılama faaliyeti, devletin varlık sebebini teşkil ettiği surette asli ve daimi görevlerindedir. Bu kamu hizmetinin maliyeti de; esas olarak vatandaşların ödedikleri vergiler yoluyla, devletin bütçesinden finanse edilmektedir. Mamafih hukuk yargılamasında ve idari yargıda taraf menfaatlerinin de ön planda tutulması vesilesiyle, adalet hizmetleri için belirli miktar yargılama gideri ödenmesi zorunlu tutulmaktadır. Bu giderler; devletin yargılama faaliyetini sağlamak üzere mahkemeleri işler vaziyette tutabilmesi için ödenen kanuni katılma payı niteliğindeki harçların yanı sıra, mahkemeler önünde hukuki korunma talebinin ıleri sürülebilmesi ve neticelendirilebilmesi için davanın taraflarının bizatihi ya da mahkeme vasıtasıyla sarf ettiği diğer masrafları da kapsamaktadır. Yine Amerika Birleşik Devletleri dışında pek çok hukuk sisteminde -ve bu arada bizim hukuk sistemimizde de- harçlar ve diğer masraflardan başka, vekâlet ücreti de yargılama giderlerinin unsurları içerisinde sayılmaktadır.

İdari yargılama usulünde; yargılama giderleri müessesesi doğrudan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda (İYUK'ta) düzenlenmemiş, bu konuya İYUK'un 31. maddesinde ismen yer verilmek suretiyle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na (HMK'ya) atıfta bulunmakla yetinilmiştir. Oysa adli ile idari yargı mahkemeleri farklı usul ve esaslara göre çalışmakta, davaları görmekte ve sonuca bağlamaktadırlar. Dolayısıyla birisi için uygulanabilecek nitelikte bir usul kuralı, diğeri için tam olarak uygulanamamaktadır. İYUK md. 31'de HMK'ya atıfta bulunulan hususların ancak idari yargının kendine has özelliklerine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilir olduğu da göz önüne alındığında; yargılama giderlerine ilişkin HMK hükümlerinin idari yargıda uygulanması birtakım karışıklıklara yol açmakta, uygulamada bu hususlarda pek çok tartışmalar yaşanmakta ve yeknesaklık sağlanamamaktadır. Bu çalışma ile yargılama giderlerinin uygulanması noktasında birliğin sağlanmasına katkıda bulunmak suretiyle, idari yargılama usulüne hizmet edilmesi amaçlanmıştır.

Ayrıca idari yargıda yargılama giderleri konusunda teorik düzeyde çok az sayıda kaynak bulunmaktadır. İdari yargılama hukukuna ilişkin temel kitapların birçoğunda, bu konulara çok az sayfa ayrılmış ve genellikle ilgili HMK hükümlerine yer vermekle yetinilmiştir. Konunun teorik

esaslarını detaylı bir biçimde ortaya koyan müstakil bir çalışma ise henüz yapılmamıştır. Yargılama giderlerine ilişkin İYUK'ta HMK'ya atıfta bulunmuş olması ve bu hususların teoriden daha ziyade uygulamayı yakından ilgilendirmesinin, bu durumun başlıca sebeplerini oluşturduğu kanaatindeyiz. Adli yargıya ilişkin teorik çalışmalarda ise yargılama giderleri konusunun üzerinde daha çok durulduğu görülmektedir. Bu sebeple; idari yargıda yargılama giderleriyle ilgili bilgi sahibi olmak isteyen kişiler, mecburen medeni usul hukuku kitaplarına yönelmek zorunda kalmışlardır. Söz konusu kaynaklar ise idari yargı açısından -doğal olarak- yetersiz kalmaktadırlar. Oysa yargılama giderleri hususu, idari yargı uygulama ve teorisinde çok önemli bir yer işgal etmektedir. İdari yargılama hukukunun hemen hemen bütün müesseselerinde yargılama giderleri mefhumunun karşımıza çıktığını söylemek abartılı olmayacaktır. İdari yargıda bu konuya ilişkin hususların tam ve eksiksiz bir biçimde ortaya konulması halinde; idari mahkemelerde yargılamanın öznesini oluşturan kişiler, başka nitelikteki kaynaklara başvurmadan yargılama giderlerine ilişkin olarak doğrudan ve daha net bir şekilde bilgi sahibi olabileceklerdir.

Bu çalışma içerisinde; idari yargıda yargılama giderleri noktasında tartışmalı olan hususlara değinilecek, bu hususlara doktrin ve içtihatlar vasıtasıyla getirilen çözüm önerileri ortaya konulacak ve mahkemelerce benimsenen farklı uygulama tarzları gösterilerek yargılama giderleri konusu bütüncül bir tarzda ele alınacaktır. Yine bu çalışmayla birlikte; uygulamada oldukça önem arz eden yargılama giderleri konusu, teorik düzeyde de ele alınmış olacak ve bu hususlarda idari yargıya özgü ilk defa akademik bir çalışma yapılacaktır. Özellikle son dönemde yargılama giderleri konusu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarına da konu olmuş; hatta söz konusu mahkemelerce yargılama giderleri adı altında tahsil edilen meblağlar, bireylerin mahkemeye erişim hakkı içerisinde değerlendirilmiştir. Yine yargılama giderleri müessesesi, Anayasa md. 35'te teminat altına alınan mülkiyet hakkı ile de yakından ilişkilidir. Dolayısıyla mahkemelerce bu konunun iyi bilinmesi ve nihai kararlarda yargılama giderlerine mevzuat ile içtihatlarla uygun bir şekilde hükmedilmesi, büyük önem arz etmektedir. Bu sayede yargılama süreci de hızlanmış olacak ve usul ekonomisi ilkesi daha fazla işlerlik kazanacaktır. Zira uygulamada önemli bir yer tutmasına rağmen, yargılama harç ve giderlerine ilişkin hususlar yine de çoğunlukla gözden kaçabilmektedir. Sırf yargılama giderlerine yanlış hükmedilmesi nedeniyle; sayısız dosya üst mahkemelere taşınmakta, kararlar bozulmakta/kaldırılmakta ya da düzeltilerek onanmakta-

dır. Bu yüzden; üst derece yargı yerlerinin iş yükü ve dava kapsamında zaten fazla olan yargılama giderleri biraz daha artmakta, büyük emeklerle yazılmış olan kararlar sırf bu sebeple bozulmakta ve yargılama süreci gereksiz yere uzamaktadır.

Yukarıda saydığımız gerekçelerle, çalışmamızın konusunu idari yargılama usulünde yargılama giderleri olarak belirlemiş bulunmaktayız. Eserimizin ilk bölümünde; öncelikle yargılama giderleri kavramından bahsedilmiş ve bu kavram tanımlanmaya çalışılmıştır. Sonrasında, yargılama giderlerinin kapsamı daha ayrıntılı bir biçimde ve kendimizce yaptığımız üçlü bir tasnif çerçevesinde incelemeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda, ilk olarak yargılama harçları başlığı üzerinde durulmuştur. İlgili başlık altında; genel olarak harç mefhumu tahlil edilmeye çalışılmış, daha sonrasında ise yargılama harçları özelinde idari yargıda uygulanması mümkün olan her bir harç türü ile bu harçları doğuran olaylar, söz konusu harçların mükellefleri, ödenme yer, zaman ve usulleri ile yargılama harçlarından istisna ve muafiyet halleri teferruatıyla incelenmiştir. Vergi yargılamasında (3) sayılı Tarife uyarınca alınması gereken vergi yargısı harçları ise, ayrı bir başlık altında ve münhasıran bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Harçlar konusu incelendikten sonra, aynı bölüm altında yargılama masrafları başlığına geçiş yapılmıştır. Söz konusu kavram ile aslında yargılama harçları ile vekâlet ücreti dışında kalan diğer yargılama gideri kalemleri kastedilmiştir ve ilgili başlık altında her bir gider kalemi teker teker incelenmiştir. Aynı bölüm içerisinde, son olarak ise karşı vekâlet ücretine değinilmiş ve yargılama giderlerinin kapsamı noktasında yapılan değerlendirmeler sonlandırılmıştır. Yargılama gideri niteliğindeki bu avukatlık ücretinin; bütün giderler arasında aslan payını teşkil etmesi hasebiyle, ayrı bir başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür.

Eserimizin ikinci bölümünde ise; esasen daha farklı bir konuya geçiş yapılmış ve yargılama giderlerinin kapsamı üzerine yaptığımız incelemeler sonlandırılarak, bu giderlerden yükümlülük ve sorumluluk mefhumları üzerinde durulmuştur. Yargılama giderlerinden yükümlülük başlığı altında; yargılama öncesinde veya sırasında davanın taraflarınca peşin olarak ödenmesi gereken yargılama giderleri, bu giderlerin ödenme usul ve yöntemleri ile ödenmemesi ihtimalinde uygulanması gereken müeyyidelerden söz edilmiştir. Yargılama giderlerinden sorumluluk başlığında ise; idari yargı mahkemelerince davanın sonunda yargılama giderlerine hükmedilmesi konusu ele alınmıştır. Ancak çalışmamızın konusunu haddinden fazla genişleteceği endişesiyle, kanun yolu mercilerinin yargılama giderlerine

hükmetme usul ve yöntemleri eserimizin kapsamı içerisine dâhil edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmamız içerisinde; yargılama giderlerinden sorumluluk konusu, münhasıran ilk derece mahkemeleri özelinde değerlendirilmiştir.

Çalışmamızı husule getirirken, konuya ilişkin az sayıdaki idari yargı kaynaklarından ve çoğunlukla da adli yargı kaynaklarından faydalanılmıştır. Tabii medeni usul hukuku kaynaklarına, idari yargılama hukukunun kendine özgü nitelikleri göz önüne alınmak suretiyle ve bu özelliklerle bağdaşır şekilde başvurulmuştur. Yine eserimizde sadece konunun teorik esasları ele alınmamış, uygulamaya yönelik de bir çalışma yapılmıştır. Bu kapsamda, çalışmamız yargı içtihatlarıyla zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Yargılama giderleri konusuna ilişkin olarak Danıştay'ın güncel tarihli kararlarına, çalışmamız içerisinde bolca yer verilmiştir. Hukukumuzda istinaf sistemine geçilmesiyle beraber; uyumsuzlukların büyük çoğunluğu bölge idare mahkemelerinde kesinleştiği için, istinaf mahkemeleri de artık önemli birer içtihat merkezi konumuna gelmiştir. Bu sebeple, çalışmamızın içerisinde bölge idare mahkemeleri kararlarına da sıklıkla atıf yapılmıştır. Yine ilgisine göre Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve bölge adliye mahkemeleri içtihatlarına da göndermelerde bulunulmuştur.